

Tehniline kirjeldus

1. Teenuse eesmärk

Eesmärk on pakkuda teenuse sihtrühmale (vt punkt 2) juhendatud tööd (edaspidi tööhõiveprogramm), mille raames õpetatakse uusi tööoskusi ja kujundatakse tööharjumust. Teenus toetab kogukonda naasmisel sihtrühma sisenemist tööturule, sh töö leidmist ja seal püsimist.

Pakkuja peab osutama teenust Viru vanglas (Ülesõidu 1, Jõhvi).

Hanke tulemusena sõlmitakse leping edukaks osutunud ühe pakkujaga.

Teenust tellitakse Euroopa Liidu kaasrahastatud toetuse andmise tingimuste „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“¹ tegevuse „Tööturule sisenemise toetamine“ raames.

2. Sihtrühm ja osalejate arv

Tööhõiveprogrammis saavad osaleda kuni 29aastased (k.a.) kinnipeetavad ja vahistatud (edaspidi noored), kes on nõus osalemise tingimustega², mis töötatakse välja pakkuja ja hankija koostöös.

Tööhõiveprogrammis osalemise võimalus tuleb lepingu perioodi jooksul tagada vähemalt 50 noorele.

Täpne osalejate arv grupis (noorte arv, kes on korraga tööl) ja jaotus lepib edukaks osutunud pakkuja ja vangla esindajate vahel kokku lepingu täitmise ajal. Hankija jätab endale õiguse suurendada tööhõiveprogrammis osalejate arvu. Arvu suurendamise korral vormistatakse selle kohta lepingu lisa.

Vangla esindaja ülesanne on tagada tööhõiveprogrammis osalejad. Vangla seab eesmärgina võimalusel tagada igale osalejale vähemalt 20 tundi nädalas³ tööga hõivatust. Pakkuja peab arvestama, et programmis osalevad noored vahetuvad, mis on tingitud peamiselt vanglast vabanemisest, muudes hõivetegevustes osalemisest, ümberpaigutamisest vms.

Hankija ja teenuseosutaja lähtuvad tegevuses võrdse kohtlemise põhimõttest ja tagavad isiku osalemise sõltumata inimese soost, rahvusest, keelest, haridusest, rassist, etnilisest päritolust,

¹ <https://www.justdigi.ee/noorte-oigusrikkujate-retsidiivsuse-vahendamine>

² Tingimused peavad mh sisaldama: a) pakkuja kohustused ja vastutus; b) programmis osaleja kohustused ja vastutus; c) programmi eesmärk; d) programmi rahastamise allikas; e) programmis osaleja kinnitus selle kohta, et temaga võidakse peale teenuse lõppu tagasiside küsimise eesmärgil ühendust võtta.

³ Piirmäär, millest loetakse isik vanglas tööga hõivatuks.

usutunnistusest või muust veendumusest, varalisest ja sotsiaalsest seisundist, tervisest, puudest, seksuaalsest sättumusest või muude asjaolude tõttu.

3. Programmi läbiviimise koht

Programm viiakse täies ulatuses läbi vangla territooriumil, võttes sealjuures arvesse p 3.1. vangla võimalusi ja piiranguid. Pakkuja peab oma aja- ja tegevuskava planeerimisel ja programmi tegevuste läbiviimisel arvestama vanglate tööd reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuetega, eelkõige vangistusseadus⁴, vangla sisekorraeeskiri⁵ ja justiitsministri 05.09.2011 määrus nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas⁶“ (edaspidi määrus). Määruse § 2 alusel teostatakse vanglas järelevalvetoiminguid, nt:

- isikute ja ruumide üle peetakse visuaalset või elektroonilist jälgimist (p 1);
- sisenemisel ja väljumisel kontrollitakse isikute ja sõidukite seaduslikkust (p 3);
- sisenemisel ja väljumisel teostatakse isikute ja sõidukite läbiotsimine (p 6).

Hankija taotleb pakkuja meeskonnaliikmetele vanglasse sisenemiseks sissepääsuloa (määruse § 19 lg 1), mis eeldab igalt liikmelt nõusolekut teostada tema suhtes taustakontroll. Taustakontrolli teostab vangla teabe- ja uurimisosakond. Vanglasse sisenemisel peab arvestama määruse §-ga 21 (vanglasse sisenemisel kaasa võtta lubatud asjad). Nimekiri tööhõiveprogrammi läbiviimiseks vajalikest vahenditest (p 4.5.) kooskõlastatakse ja lepatakse eelnevalt vangla esindajatega kokku.

3.1. Võimalused ja piirangud

Pakkuja peab pakkumuse koostamisel ja tööhõiveprogrammi läbiviimisel arvestama vangla ruumiliste, tehniliste jm võimaluste ja piirangutega. Siin nimetamata võimaluste ja piirangute osas on pakkujal võimalik esitada täpsustavaid küsimusi.

3.1.1. Viru vanglas on:

- 3.1.1.1. Puiduõppe klass 288 m² koos sisustusega, mahutavusega kuni 7 osalejat või kokkuleppel rohkem;
- 3.1.1.2. liimpuidupress, hõõvelpink, paksusmasin, puurpink, freespink, tapipuur, servapealistusseade, mitmespindiline puurpink, formaatsaag, lintlihvimasin, lintsaag, treipink, lauad osalejatele;
- 3.1.1.3. võimalik jääkmaterjalina kasutada vanglateenistuse ettevõtluskeskuses tekkivaid puidujääke.

4. Tööhõiveprogramm

Tööhõiveprogramm peab sisaldama puidujääkide ringlussevõtu juurutamist, ringlussevõtu erinevate etappide koolitusi ja juhendatud töötamise läbiviimist.

Pakkuja ülesanneteks on mh:

- viia läbi juhendatud puidujääkide sorteerimine ja materjalide tutvustamine;

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/12772547?leiaKehtiv>

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/12876858?leiaKehtiv>

⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032021013?leiaKehtiv>

- jääkmaterjalist puittoodete disainimise ja konstrueerimise õpetamine;
- tekkinud ja sorteeritud puidujäätmete ringlussevõtu juhendamine läbi disaini (meened, seinaplaadid jne);
- 12-kuulise perioodi jooksul koostöös noorte ja vangla esindajatega disainida (alates ideest kuni tootmiseni) 3 toodet ning disainitud toodete tootmise juurutamine vangla puidutsehhis. Toote disain kuulub juhendatud töö aja hulka. Toodete valmistamisel peab muuhulgas kasutama vanglateenistuse ettevõtluskeskuse pakutavaid (jääk)materjale. Tooteid peab olema võimalik vanglal realiseerida (nt meened).

4.1. Nõuded tööhõiveprogrammile ja läbiviimisele

Tööhõiveprogrammis osalemisel peavad paranema noore teoreetilised teadmised ja praktilised oskused. Samas panustab programmis osalemine ka üldoskuste arendamisele, nagu näiteks koostöö- ja meeskonnatööoskus, suhtlemisoskus, probleemide lahendamise oskus, kohanemisvõime ja õpioskus, analüüsi- ja kriitilise mõtlemise oskus, tervikpildi nägemise oskus vms.

- 4.1.1. Juhendatud töös osalemise raskusaste peab arvestama osalejate algaja tasemega, mis ei eelda eriettevalmistust. Töö peab olema lihtsasti õpetatav, kus piisab kohapeal lühiajalisest juhendamisest (sh näitamisest ja suunamisest), et noorel oleks võimalik tööülesandeid iseseisvalt täita.
- 4.1.2. Pakkuja tööhõiveprogrammi läbiviija(te) ülesanne on vastavalt p 4 kirjeldusele viia läbi juhendatud töötamist jt sellega seonduvaid tegevusi. Pakkuja peab arvestama, et juhendatud töötamises osalejad on eesti ja vene emakeelega noored.

Pakkuja esitab pakkumuses kirjelduse tööhõiveprogrammist, selle läbiviimise aja- ja tegevuskavast, mis peab andma tervikuna ülevaate kõikidest tegevustest, sealhulgas ettevalmistavad sammud, vahendite kasutamine (vajadusel nende soetamine ja transportimine), disainimisega seotud tegevused, kohtumised eri osapooltega jms, mis on vajalik programmi edukaks läbiviimiseks.

4.2. Tööhõiveprogrammi läbiviijad (meeskond)

Pakkuja meeskonda kuuluvad vähemalt üks projektijuht ja juhendatud töö läbiviija, kelle kohta esitab pakkuja allkirjastatud CV-d. Pakkuja võib meeskonnas näha ette täiendavaid liikmeid (nt disainer, erialaekspert, tudengid). Täpsem meeskonna suurus, koosseis, tööülesannete jaotus ja töökoormus sõltub pakkuja nägemusest.

Projektijuht vastutab tööhõiveprogrammi ettevalmistamise, läbiviimise korralduse, osapoolte vahel infovahetuse, aja- ja tegevuskavast kinnipidamise, nõuetekohase dokumentatsiooni koostamise ja hankijale esitamise eest ning muude lepingus sätestatud kohustuste täitmise ees.

Juhendatud töö läbiviija viib vastavalt kokkulepitud töö kirjeldusele, ajakavale ja mahule läbi juhendatud töötamist jt sellega seonduvaid tegevusi.

Pakkuja kohustub teenuse osutamisel kasutama samu isikuid, kelle ta nimetas riigihankes esitatud pakkumuses. Meeskonnaliikmeid võib asendada eelnevalt hankijaga kirjalikult kooskõlastades.

Kui meeskonnaliikme kogemus oli riigihankes pakkumuste hindamise kriteeriumiks, peab pakkuja meeskonnaliikme vahetumise korral tagama, et teenust osutava meeskonnaliikme kogemus jääb hinnatud osas vähemalt samaväärseks riigihankes esitatud pakkumuses välja toodud andmetega. Konkreetse isiku kogemust arvestatakse ja kontrollitakse vahetumisel kooskõlastamisele saatmise seisuga. Kui lepinguperioodil lisandub uusi läbiviijaid, tuleb see hankijaga kirjalikult kooskõlastada.

4.3. Maht ja ajakava

Pakkuja peab arvestama, et juhendatud töö ühe päeva kestus on kuni 6 tundi (kui ei ole kokku lepitud teisiti). Ühes kuus peab olema läbiviidud juhendatud tööd vähemalt 80 tundi. Põhjendatud juhul, kui jooksva kuul jääb läbiviidud juhendatud tööd alla ettenähtud mahu, peab puuduvad tunnid planeerima järgmis(t)e kuu(de) (välja arvatud lepingu viimane kuu) ajakavas ja need tagasi töötama. Pakkuja esitab pakkumuses oma esialgse nägemuse ajakavast (võimalusel nädala- ja kuu täpsusega). Täpsem nädala- ja kuu ajakava lepatakse hankija ja vanglate esindajaga kokku pärast lepingu sõlmimist, mida kohandatakse (nt kord kuus) lepingu täitmisel jooksvalt. Nädala- ja kuu ajakava lepatakse kokku kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

4.4. Osalejate ettevalmistamine

Vangla esindaja vastutab osalejate vajaliku ja nõuetekohase ettevalmistamise eest tööhõiveprogrammis osalemiseks. Näiteks, kui töö eeldab tööohutuse nõuete tutvustamist ja järgimist, siis vangla esindaja vastutab selle nõude täitmise eest, mis puudutab p 3.1. nimetatud seadmete kasutamist kogu programmi läbiviimise aja jooksul.

4.5. Vahendid programmi läbiviimiseks

Pakkuja tagab juhendatud töö läbiviimiseks (sh toodete disainimiseks) kõik vajalikud täiendavad vahendid (sh seadmed, tehnika, isikukaitsevahendid jms) koos nende transportimisega vangla territooriumile. Vajalike täiendavate vahendite planeerimisel peab pakkuja arvestama p 3.1. kirjeldatud vangla võimaluste ja piirangutega.

Pakkuja peab pakkumuses kirjeldama: millised on pakkuja vajadused vanglas olemasolevatele täiendavate vahendite kasutamiseks juhendatud töö (sh toote disaini) läbiviimiseks; millised vahendid antakse osalejatele kasutamiseks või iseseisvaks tööks.

4.6. Aruandlus ja kokkuvõte

Pakkujalt oodatakse tööhõiveprogrammi läbiviimisel tihedat koostööd ja infovahetust hankija ja vangla esindajaga. Pakkuja peab:

- 4.6.1. kord kuus allkirjastama juhendatud töö töötabeli, mis kinnitab osalejate ja läbiviija osaluse. Töötabelis on mh kirjas juhendatud töö toimumise kuupäevad, kõigi

osalejate nimed ja tunnid vastavalt osalusele, läbiviija ja vangla esindaja nimed, tegevuste rahastamisallikas koos projekti nimetusega. Töötabeli arvestust peab vangla esindaja (kui ei ole kokku lepitud teisiti), kes edastab kinnitatud töötabeli hankija esindajale;

- 4.6.2. viima koostöös vangla esindajaga läbi tagasisideküsitluse nende osalejate hulgas, kes osalevad tööhõiveprogrammis kokku vähemalt 80 tundi. Küsitlus tuleb läbi viia võimalusel vahetult peale 80 tunni osaluse täitumist. Tagasisideküsitlus annab ülevaate osalejate hinnangutest tööhõiveprogrammile (vastavus eesmärgile, omandatud erialased- ja üldoskused, ettepanekud jms). Tagasiside küsimused koostab pakkuja ja need kooskõlastatakse hankija esindajaga peale hankelepingu sõlmimist;
- 4.6.3. tööhõiveprogrammi lõppemisel koostama kokkuvõtte, mis annab ülevaate pakkuja hinnangutest programmi eesmärgi saavutamisele (sh tagasisideküsitluste kokkuvõtte), programmi ettevalmistamise ja läbiviimise käigus esinenud suuremate kitsaskohtadest ning ettepanekud sarnase programmi korraldusele tulevikus. Kokkuvõtte esitatakse enne viimast teenuse üleandmise vastuvõtmise akti kinnitamist.

4.7. Indikatiivne tegevuskava

Indikatiivne tegevuskava peale eduka pakkuja selgumist:

7 tööpäeva jooksul	Lepitakse kokku ühine kohtumise aeg hankija ja vangla esindajatega. Kohtumisel lepitakse kokku esimestes sammudes, mis on vajalikud lepingu täitmisega alustamiseks, sh aja- ja tegevuskavas.
15 tööpäeva jooksul	Lepingu sõlmimine
	Vastavalt ajakavale tegevuste elluviimine

5. Teenuse osutamise periood (lepingu kestus)

Alates lepingu sõlmimisest vastavalt kokkulepitud aja- ja tegevuskavale. Teenuse osutamise periood on 32 kuud lepingu sõlmimisest.

6. Taust

2024. aasta lõpu seisuga oli vanglates kokku 1635 kinnipeetavat, neist 76 olid naised. Eesti emakeelega vangide osakaal on 44% ning vene emakeelega 51%. Kuni 29aastaseid (k.a) noori oli Tallinna vanglas oli 129, Tartu vanglas 47 ja Viru vanglas 73.

2020. aastal läbiviidud uuring näitas, et ligikaudu 23% vanglast vabanenutest töötavad. Tulemustest nähtub, et tugiteenuse abiga jõuavad vanglast vabanenud 11% suurema tõenäosusega töötukassasse ja registreerivad end töötuna. Samas väheneb nende hulgas tööhõivesse jõudnute osakaal kahe aasta perspektiivis alla 20%⁷. 2023. aastal vabanes vanglast

⁷ Eelmaa et. al. (2020) „Vanglast vabanenute tugiteenuse tulemuslikkuse hindamine“. Tartu Ülikool. Kättesaadav: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/vanglast-vabanenute-tugiteenuse-tulemuslikkuse-hindamine>

128 kuni 29aastast noort, kellest 46 kvalifitseeriti vanglas tööga hõivatuks ja 82 hõivamata. Vanglast vabanemisest 6. kuu möödumisel olid vanglas tööga hõivatutest töötajana registreeritud 33% ja vanglas hõivamata noortest 23%. Töötukassas töötuna registreeritud oli vastavalt 30% ja 44% noortest⁸.

Kvalifikatsiooni puudumine ning vähesed tööoskused ja -kogemused mõjutavad kinnipeetavate konkurentsivõimet tööturul, lisaks sellele ka kaasuvad tegurid, nagu mured eluasemega, puudulikud sotsiaalsed oskused, võlad, vaimse tervise häired (sh sõltuvus), stigma jne. Mitme ja omavahel seotud tegurite tõttu on vabanemisjärgselt keeruline tööhõives püsima jääda. Tekitades tööharjumust ja pakkudes vabanemisjärgselt tugiteenuseid, saab toetada noorte sisenemist tööturule ja seeläbi ennetada korduvkuritegevust⁹.

Retsidiivsus

Noorte, alla 18aastaste retsidiivsus on teistega võrreldes märksa suurem – kohtusse jõuab alla kolmandiku alaealiste kriminaalasjadest ja reaalse vangistusega karistatakse alaealisi vähestel juhtudel, kus üldjuhul on alaealine juba varem kriminaalkorras karistatud. 80% vanglast vabanenud alaealisi satub kahe aasta jooksul uuesti ülekuulamisele, kusjuures umbes 60% neist satub uuele ülekuulamisele juba esimese poole aasta jooksul pärast vabanemist. Aja jooksul see vahe teiste vanuserühmadega väheneb.¹⁰

Kõige retsidiivsemad (kahe aasta retsidiivsusnäitajad jõustunud kohtuotsuste alusel) on reaalse vangistusega karistatud: nende keskmine retsidiivsusmäär on 31%. Vanglast karistuse lõpuga vabanenute retsidiivsus on 43%, tingimisi enne tähtaega vabanenutel 29% ja šokivangistuse ära kandnutel 21%. Vanglast vabanenute puhul on suurim tõenäosus uuesti sama liiki kuritegu toime panna varavastase kuriteo eest karistatutel (uutest kuritegudest 68% olid varavastased kuriteod), järgnevad liikluskuriteo eest karistatud (uutest kuritegudest 51% olid liikluskuriteod, valdavalt joobes sõidukijuhtimine) ning narkokuriteo eest karistatud (uutest kuritegudest 35% olid narkokuriteod). Kõige väiksem on isikuvastase kuriteo eest (v.a kehaline väärkohtlemine) karistatud isikute retsidiivsusrisk. Kehaline väärkohtlemine on levinuim isikuvastane kuritegu, näiteks aastatel 2014-2016 moodustasid need kuriteod 80% kõigist isikuvastastest kuritegudest.

Meeste retsidiivsus kahe aasta jooksul pärast vanglast vabanemist kahtlustatavana ülekuulamise järgi on olnud 49%, naistel 41%. Aja jooksul meeste ja naiste erinevus kuigivõrd ei suurene.

Mida madalam on vanglast vabanenute haridustase, seda suurem on retsidiivsus. Kui vaadata ajalist dünaamikat, siis kuni kolmanda kuuni pärast vanglast vabanemisest kõrgharidusega inimeste retsidiivsus muu haridusega inimeste retsidiivsusest ei erine, aga peale seda jääb muudest rühmadest märksa väiksemaks. Kõige suuremaks jääb aja jooksul põhiharidusega

⁸ Justiits- ja Digiministeeriumi päringuandmed

⁹ Aerts, S. (2024) „Reducing recidivism“. EUCPN, Brussels.

¹⁰ Ahven, A., Roots, A., Sööt, M-L. (2018). Retsidiivsus Eestis. Kriminaalpoliitika uuringud nr 27. Justiitsministeerium. <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/retsidiivsus-eestis-2017>

inimeste retsidiivsus. Noorte, alla 18-aastaste vanglast vabanenute retsidiivsus on teistega võrreldes märksa suurem. Kõige vanema vanuserühma retsidiivsus on teistest rühmadest väiksem, kuid eripäraks on asjaolu, et enamik ülekuulamisi toimub paari nädala jooksul peale vabanemist; edasi kasvab selles vanuserühmas retsidiivsus juba palju aeglasemalt. Ligikaudu esimese saja päeva jooksul pärast vabanemist on kõige vanem vanuserühm alaealiste kõrval suurima retsidiivsusega, aga siis lähevad teised vanuserühmad mööda. Mida vanema eärühmaga on tegu, seda suurem on tõenäosus toime panna varasemaga sama liiki kuritegu.